

K SOUČASNÉ ESCHATOLOGII

Úvod k následujícím statím

Výpovědi Písma i jejich výklady nesou vždy pečeť doby. Slova i představy mají své dějiny. Proto je třeba ve výrazech a obrazech hledat vlastní smysl a skutečností jádro. Teologické očišťování starých výrazů, obrazů, představ a pojmů může někdy budít dojem boření, ochuzování, zneklidňování. Zdá se však, že pro teologii není jiné cesty od výrazu k obsahu.

Jedno z nejsložitějších témat naší víry je eschatologie; nejsložitější, protože se v ní prolínají představy o světě, o člověku, o Bohu. Výrazy „nebe“, „ráj“, „věčnost“ aj. navozují často představy kosmologické, místa a času. Jak potom souvisí toto nebe s Bohem? Jak souvisí s člověkem? Jaký obraz Boha a člověka stojí za křesťanskou eschatologií?

K těmto a jiným závažným otázkám víry a života přinášíme čtyři pojednání: starozákonní a novozákonní ukazují složitý celek představ, pozadí a vlivů v biblické zvěsti; třetí ukazuje historické cesty křesťanské interpretace; poslední se filozoficko-teologickou úvahou pokouší přiblížit dnešku jeden eschatologický pojem – věčnost.

Tyto studie možno hodnotit (a třeba i v něčem kritizovat) jako překonávání překážek k pochopení tajemství víry „věřím v život věčný“; rozhodně nejde o „odklizení“ tajemství. Chce je přiblížit a otevřít, přeložit do nové řeči a ukázat jeho perspektivu. Je tedy třeba znova přemyslet a domyslet eschatologickou dimenzi Radostné zvěsti, ukázat její význam pro svět, který ji ztratil, a její závažný smysl pro naši životní orientaci. Po rozborech biblických, historických, filozofických aj. je však třeba položit otázku teologicky. Cesta k odpovědi bude cestou hledání vírou, nadějí a láskou.

Víra, osvícená milostí i prohloubená předchozími rozbory, bude vidět „ráj“ či „nebe“ jako tajemství přítomného Boha, který svou všudypřítomností „prolomil“ v radikální blízkost člověku. Trojjediný Bůh svým sebesdílením lidstvu je „nebem“, „rájem“. Tato radikální blízkost transcenduje nakonec čas a prostor, v němž začala. Biblická výrazy skutečně zápasí o to, aby ukázaly „vnitrosvětскost“ a konečnou „nadsvětскost“ Boží – nejde jim o kosmologickou skladbu světa, jeho vznik či zánik.

Z hlediska víry je také důležitější tento vstup člověka v definitivní blízkost Bohu než filozofické úvahy o duši a těle. Teologicky je člověk definován jako Boží obraz; tajemství jeho dokonání je v tom, že tento obraz nabude s Bohem, v Bohu a skrze Boha definitivní rysy. Celý člověk bude proměněn Boží radikální přítomností, celé jeho bytí naplněno – a tento proces již nastal a bude pokračovat v eschatologických fázích smrti a vzkříšení.

Z hlediska *naděje* je Bůh naše absolutní budoucnost (K. Rahner), Bůh přicházející a naplňující. – Tato naděje je pro člověka založena již jeho stvořením, je prožívána jako zkušenost v tomto věku a očekávání konečného sebesdílení Božího. Toto očekávání a tato naděje dává lidskému životu už v přítomném věku dynamiku a hloubku: lidský život bez eschatologické dimenze je ochuzen o neutuchající úsilí k novosti, ochuzen o vážnost pojetí života sub specie aeternitatis.

Přítomnost, blízkost, sebedílení Boha jsou nejvlastnější kategorie AGAPÉ – *lásky*. Poslední základ eschatologie není ani tak racionální smysl člověka v Bohu, teoretická teologie, nýbrž spojení s Bohem. To však je opět dílem lásky. Boží lásky tvůrčí, provázející i přicházející, proměňující a naplňující.

Také nejhlubší uchopení „nebe“, „ráje“, „věčnosti“ se děje zkušeností lásky; ta je nejhlubším přiblížením k tajemství sebedílejícího Boha v jeho nejzazším, „posledním“ (eschaton) spásném činu. Eschatologie je poslední „odevzdání“ Boha člověku a člověka Bohu, tajemství Boha lásky, který miluje „do krajnosti“.

Proto „nebe“, „ráj“ je také výrazem společenství, společenství s Bohem a společenství jeho tvorů ve slávě. Tak souvisí eschatologie se „společenstvím svatých“: není jen popisem individuálního osudu člověka. Přitom opět ustupuje do pozadí otázka duše a těla: celé lidské společenství bude obnoveno, vzkříšeno – „všechno tělo uzří spásu našeho Boha“.

Krédo spojuje eschatologické skutečnosti s Duchem svatým. On je Lásky, která dokonává Kristovo dílo: odpuštěním hříchů, proměnou člověka, společenstvím svatých zde (církev) i ve věčnosti. Skutečná eschatologie musí být mnohem víc pneumatologická, jak dávají zde uvedené články jen tušit.

Nebe se nedá chápat jako ztrnulé zírání. Vyplývá to z Boží nezměrnosti, z nevyčerpatelnosti jeho bytí. Je-li totiž Bůh v nejradikálnějším smyslu nekonečný, pak se musí naše bytí s Bohem v nebi chápat jako neustálé vrůstání, vstupování do Boha. Pak je bytí u Boha zároveň nikdy nekončící vstupování k němu. Zůstávání i pohyb současně. Protože Bůh je ve své podstatě neohraničený, musí být naše věčné podstatné společenství s ním také neohraničené a schopné přijímat stále více.

Tělo se v nebi stane dokonalým vyjádřením našeho vnitřního bytí. To tělo, které si Boží mocí sami vytvoříme, ne které prostě dostáváme od rodičů v pozemském životě, s mnoha omezeními a předem danými složkami. Tělo vytvořené novou a nikdy nekončící mocí ducha, zcela pocházející z Božství a stále znovu se do něho nořící. Teprve takové tělo je zcela dokonalé, které je plně pojato do ducha. Co opravdu lidské tělo znamená, ozřejmí se až v nebi, ve stavu vzkříšení a oslavení. Ne tělo v sobě samém existující, ne ohrada proti světu, proti lidem a proti Bohu, nýbrž výraz sjednocení celé bytosti se Vším.

Ladislav Boros, Erlöstes Dasein, 125